

УДК: 37.031.2:437.3

Валенкевич О.В.
(ЖДУ ім. І. Франка)

ОСВІТНІ ФОРМИ РОБОТИ ЧЕСЬКИХ МУЗЕЇВ (НА ПРИКЛАДІ «МУЗЕЮ СТОЛИЦІ ПРАГИ»)

У цій публікації автор розкриває сукупність організаційних форм, що стосуються здійснення ефективної підготовки та особливостей успішного формування освітньої компетентності учнів загальноосвітніх шкіл у Чеській Республіці в умовах музейного середовища, зокрема, на прикладі «Музею столиці Праги». Приділено належну увагу систематичності такої роботи. Відзначено важливу роль музейного забезпечення, використання різних форм роботи столичного музею, тісний зв'язок з органами освіти.

Крім того, автором обґрунтовано можливість запозичення наявного позитивного досвіду закордонних колег щодо здійснення освітнього процесу в умовах освітнього середовища.

Ключові слова: дитячий музей, педагогічні технології, музейне середовище, освітній потенціал музеїв.

This publication discloses a set of organizational aspects related to the implementation of effective training and successful formation of professional competence of museum teacher's in higher education institutions of the central European countries.

The author of the marked features of this activity, both in the public sector institutions providing educational services. We consider the nuances that suggest a similar system of museum education in Czechia, as well as available-significant feature. Such nuances, according to the author, due to both the current economic situation in these countries and the level of socio-economic relations in society, and centuries-old traditions of national activities in the field of education.

In addition, the author has established the possibility of borrowing the existing positive experience of foreign colleagues in the implementation of training of highly qualified teacher's, in particular, museum teacher's in Ukraine.

Key words: activities programs of museum and school, children museum, cultural and educational activity of museum, educational space of museum, innovational methods, museum pedagogic, pedagogic technologies.

Оптимально продумані форми роботи – основа будь-якої якісної освітньої системи, а ефективна загальноосвітня підготовка – джерело її існування. Лише добре налагоджений та вдало продуманий освітній процес дозволяє забезпечити позитивну динаміку в усіх сферах суспільної взаємодії, в усіх життєво важливих видах діяльності. Без чітко продуманої системи формальної та неформальної освіти неможливо налагодити надійне формування ерудованої особистості, її професійної компетентності. Саме тому активна взаємодія освітніх і музейних установ сприятиме загальному розвитку особистості, покращенню процесу засвоєння знань у межах шкільної програми.

У свою чергу, відвідувачі музею мають змогу прилучитися до культурних надбань суспільства, історії свого міста й країни, досягнути глибини набутих і збережених людством історичних артефактів, мистецьких робіт. Крім того, за умови проведення систематичної та вдало продуманої освітньої діяльності в умовах музейного середовища виникають додаткові можливості для розвитку творчих та інтелектуальних можливостей учнів і студентів [4].

На мережу музейних закладів додатково, крім ознайомчої функції, у Чеській Республіці покладено виконання важливої для всього суспільства місії, пов'язаної з забезпеченням постійного розвитку майбутніх громадян [8]. Освітня система, побудована за використанням спільних активізуючих програм для музеїв та шкіл, інноваційних методів та педагогічних технологій, покликана підвищити загальний рівень розвитку та культури. А постійне відвідування музею сприяє формуванню в дітей відчуття причетності до історії та культури своєї країни та людства в цілому.

Відповідно, успішна реалізація музейної педагогіки – складне й відповідальне завдання, а розроблення організаційних, методичних і наукових основ такої підготовки є дуже актуальним [4; 5].

У свій час досить багато науковців-педагогів приділяли увагу дослідженню цілої низки аспектів, що сприяють загальному розвитку особистості, зокрема в умовах музейного середовища. Питанням, що стосуються проблеми розуміння ролі художнього музею як соціокультурного інституту, формування естетичних смаків і творчих можливостей, присвячені наукові публікації А. Бакушинського, Н. Романова, Б. Столярова [6], Н. Федорова та інших дослідників особистості. Культурно-освітню діяльність українських музеїв розглянуто в працях Т. Белофастової, Л. Великої, Л. Гайди [1], І. Довжук [2], О. Караманова [3], А. Луньова, В. Снагощенко та інших дослідників. Про основи музейної педагогіки, активну співпрацю музеїв та закладів освіти йдеться в роботах А. Бабцової [7], Л. Лудікової, П. Шобаньової [8; 9], М. Шобаня, В. Юви та інших чеських науковців. Ці дослідники реалізували науково-педагогічний пошук та обґрунтували ефективні шляхи модернізації музейної освіти в Україні та інших державах. Однак, на нашу думку, недостатньо тільки зосереджуватися на наявних внутрішніх проблемах. Сьогоднішні соціальні реалії та їхній динамічний розвиток зумовлені, в першу чергу, відкритим характером взаємовідносин у Європі та світі. Проблеми й здобутки сусідів досить швидко стають відчутними й для нас. Україна обрала шлях до європейської спільноти, і саме тому ми повинні ретельно вивчати позитивний досвід наших колег, з якими ми тепер тісніше співпрацюємо в єдиному соціальному середовищі, невід'ємною складовою якого є й освітній простір.

Освітня Європа, у тому числі й центр та схід Європи, зокрема Німеччини, Польщі, Словаччини та Чехії, мають неабиякі успіхи й здобутки в забезпеченні досить високого рівня якості формування сукупності теоретичних знань, практичних умінь та навичок різних рівнів освіти, а також багаторічні традиції здійснення діяльності в галузі музейної педагогіки. На жаль, організаційні аспекти та розроблені в цих європейських державах методологічні принципи гарантування відповідної якості підготовки та компетентності учнів залишилися поки що в основному поза увагою вітчизняних науковців-педагогів [5].

Метою статті є аналіз організаційних форм діяльності чеського «Музею столиці Праги» щодо формування освітньої компетентності, а також з'ясування можливості запозичення відповідного позитивного досвіду.

У публікації ми зупинимось на відповідних аспектах загальноосвітньої та творчої підготовки учнів в умовах музейного середовища у Чеській Республіці. В першу чергу, потрібно зазначити, що в цілому структура освіти в «Музеї столиці Праги» є досить схожою до відповідної системи в інших чеських музеях: «Галереї образотворчого мистецтва у м. Острава», «Наукового центру «Техманія» у м. Пльзень», «Музею «Фортеця пізнання» у м. Оломоуць», «Міського музеї й галереї у м. Полічка», «Галереї образотворчого мистецтва у м. Гавлічків Брод», «Моравського народного музею у м. Брно» та інших [9]. Її функціонування було нами ретельно розглянуто раніше.

Важливим також є те, що Чеська Республіка належить до тих країн Європи та світу, котрі на загальнодержавному рівні значно спростили та зробили вельми привабливою свою систему освіти для здійснення навчання громадян своєї держави іноземців. Однією з основних причин цього є досить високий рівень розвитку економіки та культури цієї держави, який, у свою чергу, пояснює постійний дефіцит кваліфікованих кадрів практично в усіх галузях соціально-економічного життя. Не останню роль у цій системі відіграє музейна освіта, покликана сприяти розвитку патріотичних почуттів, усвідомлення своєї країни вагомим частиним культурної Європи та світу [8].

На таких засадах побудована освітня система «Музею столиці Праги», виникнення якого не було випадковим. Перші активні спроби створення музею Праги сягають 1877 року, коли 26 жовтня староста міста професор Отакар Антонін Зайтхаммер звернув увагу міської ради на те, що окремі особи та спільноти продають документацію, яка стосується історії Праги агентам, а ті вивозять її за кордон. Тому було рекомендовано зібрати всі подібні предмети разом у новозбудованій споруді музею.

Ініціаторами виступу професора були колекціонери старовини Штепан Бергер і Бржетіслав Єлінек, які сприяли появі рішення ради «Чеського клубу» від 28 грудня 1879 року про прохання появи міського музею [10].

Прошло багато зібрань, було прийнято багато рішень, поки в 1881 році музей отримав перше приміщення в міському парку району Поржічі, яке урочисто відкрили в 1883 році для користування широкого загалу. У цей час з'явилися якісні музейні зібрання, організовані фонди для діяльності музею. Однак швидко з'ясувалося, що музей конче потребує нових приміщень, тому в 1889 році цього було добудовано.

Фонди музею розрослись, і сьогодні крім будови «На Поржічі», до музею належать «Підскальська митниця на Витоні», «Ареал замку Цтеніце», «Празькі вежі», «Будинок біля золотої каблучки», «Вілла Мюллера», «Вілла Ротмайера», «Навчально-документальний центр Норбертов» та ін. Приміщення музею знаходяться практично в усіх кінцях Праги, але кожне з відділень може запропонувати відвідувачам багато цікавих експозицій різного характеру та різні форми роботи з гостями музею.

Зокрема, цікавою є виставка «Прага Карла IV – прекрасний прихисток Європи», присвячена добі панування короля Карла IV і династії Люксембургів. Відображена середньовічна Прага з поступовими урбанізаційними змінами. Продовження ця експозиція отримала в інших історичного плану («Прадавня

Прага», «Середньовічна Прага», «Прага у стилі бароко», «Народні ремесла» та ряд подібних), де відвідувачі можуть познайомитися з багатьма унікальними експонатами, побачити цікаві фотографії та фільми, дізнатися про нові факти [10].

Робота зі школами проходить декількома напрямками – програми експозицій і виставок, тематичні програми, ворк-шопи та лекції, археологічні програми, прогулянки Прагою, дитячий гурток «По слідах Карла IV», програма для відвідувачів за спеціальними програмами.

В «Музеї столиці Праги» існує багато тематичних виставок, призначених для учнів різного віку. Розглянемо деякі з них, звернемо увагу на форми роботи. Тематична експозиція «Подскалі, яке не існує» пропонує екскурс в один з неіснуючих зараз районів Праги – Подскалі – разом з ляльковими героями (для дітей дитячого садка та I ступня початкових шкіл: 5-11 років). Діти можуть познайомитися з щоденним життям людей, що живуть біля річки Влтави, дізнатися про поширені на той час ремесла. Також аніматори розкажуть, чому Подскалі зникло. Загалом ця програма входить до напрямку роботи музею «Людина та її світ».

У рамках цієї ж експозиції для учнів II ступеня початкових шкіл (12-15 років) пропонується розглянути специфіку району Подскалі, пояснити спосіб життя та існування жителів району у зв'язку з промислами на березі річки Влтави. Лектор використовує лялькових героїв для унаочнення подій, основний напрямок роботи «Освіта. Людина і суспільство. Людина й природа. Мистецтво та культура».

Для учнів середніх шкіл та училищ (16-19 років) у межах програми «Подскалі, яке не існує» пропонується лекція з елементами бесіди про виникнення, існування та зникнення району в контексті тогочасних історичних та суспільно-політичних подій. Основний напрямок бесіди – «Освітня діяльність. Людина та суспільство. Людина та природа. Мистецтво й культура».

Тематична експозиція «Прага Карла IV» призначена тільки для дітей 5-11 років, учнів I ступеня шкіл та відвідувачів дитячих садків. Протягом 90 хвилин діти мають можливість за допомогою інтерактивної програми в дитячій ігровій кімнаті познайомитися з п'ятьма сферами життя містян у часи Карла IV. Діти можуть побувати на ринку, у майстерні кравця, на будівельному заводі, у писарській майстерні та навчатися танцювати так, як це було прийнято в середньовічну пору. У супроводі лекторів музею діти працюють за принципом природньої дитячої гри, з використанням віршів, конструкторів, інших засобів навчання. Експозиція відповідає освітньому напрямку діяльності музею «Діти та світ. Діти й суспільство. Людина та її світ. Мистецтво й культура» [10].

В ареалі замку «Цтеніце» діти 5-11 років у групах до 10 осіб можуть познайомитися з іншою тематичною експозицією «У кожного свій смак». Протягом 70 хвилин вони беруть участь у іграх з переодяганням. У першій частині відвідувачі познайомляться з розповідями пані Моді, почують відповіді на запитання, навіщо треба одягатися, як одягалися люди раніше й зараз, чому для різних подій використовують саме такий одяг та чому кожного дня одягаємо щось інше. Окремою буде розповідь про розвиток ремесла створення одягу та його спеціалізацію в історії.

У другій частині програми ігри з примірянням одягу проходять у швейному ательє. Діти вживаються до ролі кутюр'є моди, пропонують свій варіант одягу. Основний акцент у цій частині робиться на розвиток творчої праці та

креативності. Діти дізнаються, що краса визначається кожною людиною окремо, а одягатися модно дуже цікаво. Експозиція відповідає напрямку роботи музею «Людина та її світ. Особистість та соціальне виховання».

Освітня програма «*Нове Мнєсто Карла IV*» призначена для дітей 5-11 років (1 група) та 12-15 років (2 група), проводиться у формі виховного театру. Мета вистави – усвідомити порядок будівель Нового Мнєста Праги, зрозуміти історичний розвиток, що впливав на зовнішній вигляд Праги протягом п'яти століть. Головним героєм вистави є король Карел IV. Цю музейну програму профінансували магістрат столиці, Міністерство культури Чеської Республіки і Державний фонд культури Чеської Республіки. Програма відповідає напрямку діяльності музею «Дитина та суспільство. Дитина та світ. Людина й суспільство. Мистецтво та культура».

На дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (5-11 років) розрахована програма «*Як плавав дядько Франтішек*», що триває 50 хвилин і побудована у формі вистави. Тітка Бйета за допомогою ляльок розкаже про роботу плотарем свого чоловіка Франтішка. Діти познайомляться з тим, як формували вантажі для сплавання по річці, дізнаються значення багатьох понять (русло ріки, вантаж та інших професійних термінів). Потім розучать пісню плотарів та отримують посвідчення плотаря. Програма побудована згідно з напрямком музею «Дитина й суспільство. Дитина та світ. Людина й суспільство. Мистецтво й культура».

Освітня програма «*Календар*» розрахована для дітей 5-11 років і відповідає напрямку діяльності музею «Людина та її світ. Наукові знання». В «Музеї столиці Праги» зберігається оригінальна календарна стела Староміського годинника (1865 – 1866). Діти дізнаються, хто її виготовив, чому місяці мають назви, чому люди славили дожинки й дні рівнодення.

Для дітей такого ж віку розрахована побудова програми «*Королівська дорога*», що триває 60 хвилин. Вона розвиває спостережливість, орієнтування у просторі. Діти коротко познайомляться з моделлю Праги Лангвейля, з важливими пунктами королівської дороги та усвідомлять деталі своєї щоденної траси до школи, в магазин, на ігровий майданчик та ін. Програма відповідає напрямку «Дитина й суспільство. Дитина й світ. Людина й суспільство. Мистецтво та культура» [10].

Програма «*Вибери своє ремесло*» пропонується дітям молодшого та середнього шкільного віку, щоб вони познайомилися з основами різних професій. Вона побудована у формі ситуативної гри. Ремісники та купці забули свій товар на ринку. Діти повинні визначити, що кому належить, намалювати свій ремісничий герб, побути в ролі представників різних професій. У процесі роботи використовуються робочі листки, загалом програма відповідає напрямку роботи «Людина й суспільство. Людина та світ праці».

Для дітей 3 класу початкової школи придумана експозиція «*Дорога підмайстра по досвід*». Учні зможуть ознайомитися з історією ремесел, побачити унікальні артефакти, що стосуються історії туризму, подорожей. Виховна освітня програма побудована з використанням ігрових та активізувальних методів., присвячена проблематиці соціальної ролі спостерігачів (подорожуючих) у перебігу історичних подій. Загалом порушуються питання: виникнення туризму в Чехії, мета ремісництва в містах, золота ера ремесел, соціальна структура ремісничих цехів, подорожі по досвід, питання прав та обов'язків майстрів, церемоніал прийняття у майстри та ін. Використовуються форми роботи: ігрова

прогулянка експозиціями з «цеховим майстром» із залученням органів дотику, смаку; ігрова активність у приміщенні, що імітує майстерню; подорожі з книжкою мандрівника; участь у обряді посвяти в майстри на основі виконаної праці [10].

Експозиція «Втрачені піддані» розрахована на дітей 5-11 років, відповідає напрямку роботи музею «Людина й природа. Людина та її світ. Людина й здоров'я». Ця освітня програма побудована на основі педагогіки вражень, що спирається на отримані учнями досвід, пригодницьку й змагальну діяльність. Програма побудована у формі пізнавальної гри на відкритому просторі, яка складається з 16 етапів. Учні отримують знання та враження з природознавства, історії країни, розвивають тактику, орієнтування на місцевості, імпровізацію, командну співпрацю. Метою програми є наближення до учнів історичних подій з історії замку Цтеніце в середньовічні часи, коли ним володів рід Грзанів з Гарасова. Розповідається історія про Адама Грзана з Гарасова та його підданих, імена та події спираються на історичні факти. Діти за допомогою ігрової програми познайомляться з територією замку, господарськими будовами, їх функціями, дізнаються про те, які люди жили в замку, яку вони виконували роботу та мали обов'язки.

Освітня програма «Про тих, що не чують, для тих, що чують» розрахована на дітей 5-11 років (1 група) та 12-15 років (2 група), відповідає напрямку роботи музею «Людина та її світ». Для учнів 1 групи в інтерактивній формі розповідається, що люди повинні один одного розуміти та поважати (йдеться про людей з вадами зору та слуху), а учні 2 групи знайомляться з культурними та мовними меншинами Праги, дізнаються більше про людей з вадами слуху, їхні права на освіту та керування автомобілем, вивчають мову жестів, побачать музику в мові жестів, познайомляться з традиціями Спілки глухих. Програма покликана донести до дітей думку про те, що не слід боятися чи зневажати людей з вадами здоров'я, варто розуміти їхні потреби та можливості.

Програма «Таємниці міста Кйота» розрахована на дітей 12-15 років (1 група) та 15-19 років (2 група) та відповідає напрямку роботи музею «Людина та її світ. Людина й суспільство. Мова та мовленнєва комунікація». Програма розвиває здатності орієнтуватися у багатокультурному суспільстві, спілкуватися та співпрацювати з представниками відмінних соціокультурних груп. Діти познайомляться з життям у Японії, навчатися складати орігамі, спробують каліграфічне письмо, вивчать декілька слів японською мовою. Програма проводиться за підтримки Державного фонду культури та Міністерства культури Чеської Республіки [10].

Перелік загальноосвітніх і культурних програм, що пропонуються в «Музеї столиці Праги» є значно більшим від розглянутих вище. Слід зазначити, що він постійно оновлюється, визначається потребами суспільства та вимогами конкретних шкіл, оскільки культурно-освітня діяльність в умовах музею проводиться з урахуванням систематичності та налагодженої співпраці. Пропонований музейний матеріал доповнює та унаочнює знання з шкільної програми, розвиває мистецькі смаки учнів, їхню ігрову та логічну активність, формує пізнавальний інтерес.

Учні мають змогу вивчати матеріал з різних предметів. Навчальні основи з фізики, хімії, математики, астрономії чи біології стали підґрунтям для розробки цілого ряду інтерактивних форм освітньої діяльності музею, серед яких освітні

шоу, інтерактивні програми та тематичні траєкторії в лабораторіях чи майстернях.

Так, наукові шоу для громадськості з самого початку свого існування присвячені роз'ясненню історичних подій (стародавня, середньовічна Прага, у будови у стилі бароко, модель Лангвейля, побудова Староміської мостової вежі, Малостранської мостової вежі, Сватомікулашської міської дзвіниці, Порохових воріт, Петржінського оглядового майданчику, історія стародавніх ремесел тощо).

Ще однією цікавою формою роботи є перегляд історичних фільмів про Прагу, історію Чехії та Моравії та науково-популярних відомостей у 3D форматі. Сучасна інституція пропонує своїм відвідувачам:

- 2D і 3D-проекцію за тематикою різних наук (протягом перегляду можна відвідати різні країни, побачити Прагу в стародавні чи середні віки);
- інтерактивні моделі історичних фактів;
- 3D-кінотеатр, малий кінозал, де показують науково-популярні фільми у різних форматах.

Крім того, пропонуються інші форми науково-дослідної та мистецької діяльності:

- участь в археологічних розкопках;
- участь у театралізованих виставах, які відображають самотність та історію чеського народу,
- проведення національних свят (прихід весни, Великдень, Різдво, Свято Трьох Королів та ін.).

Реалізація загальноосвітнього виховання здійснюється на основі відвідування виставкових залів музею, спеціально організованої роботи з конструкторами в ігрових кімнатах, робота з аніматорами та ін.

Інший напрям роботи – фізичне виховання – передбачає щоденну рухову активність під керівництвом педагогічного працівника, участь у змаганнях, історичних подіях, подорожі по Празі та території замків тощо. Заходи відбуваються в ігровій кімнаті, на території замків музею, на вулицях міста; використовуються допоміжні засоби (рицарські обладунки, мечі, тренажери та ін.) [10].

Цим не вичерпується освітня діяльність музею. Для учнів у стінах музейних приміщень постійно проводяться ворк-шопи, наприклад, «Архітектор Йоже Плечнік», де разом із словенським істориком мистецтва та архітектором учні можуть познайомитися з історією архітектури та спробувати свої можливості у дослідженні історії архітектури, або «Колажі», коли учні під керівництвом фотографа та дизайнера Їтки Копейткової можуть виготовити власні колажі та под.

Цікавою формою роботи є стріт-арт-лекції, що розраховані на студентів середніх шкіл, училищ, студентів вищих навчальних закладів, усіх тих, кого цікавить мистецтво малювання. Програма роботи складається на півроку. Наприклад, на 2017 рік передбачено:

- 24.01. – графіті та вміння малювати на вулиці в поданні жінок. Головні представниці минулого та сучасності світового значення;
- 28.02. – коментована екскурсія, присвячена графіті та стріт-арт вмінню в Празі, закінчується лекцією в музеї;
- 14.03. – розвиток графіті та стріт-арту в Празі;
- 15.04. – європейський стріт-арт та графіті;

23.05. – графіті й стріт-арт в Росії;

27.06. – коментована екскурсія, присвячена графіті та стріт-арту в різних місцях Праги [10].

Програмою музею передбачені форми роботи з людьми з вадами здоров'я. Осередко працюють групи для незрячих, для сліпих і слабозрячих.

Постійно працюють різні гуртки: «Літературна кав'ярня», «3D – проекція». «Чарівниця Музика», «Празький Великдень», «Приміський табір «Музею столиці Праги» в Цтеніці», «Академія вільного часу», «Клуб друзів музею» та ін.

Особливе значення має історико-археологічний напрямок роботи, що передбачено в програмах «Йдемо за Кельтами», «Від археології до середньовіччя», «Одяг наших предків», «Школа молодих археологів» та ін.[10].

Як ініціатор, партнер, координатор ряду чеських і міжнародних проектів, команда «Музею столиці Праги» активно співпрацює з науковими осередками; її проекти включають організацію освітніх змагань, семінарів, тематичних виставок, присвячених потенціалу науково-дослідних центрів, загальнодержавну координацію акцій («Ніч науковців», «День музеїв», «День захисту дітей від насилля»), а також створення науково-популярних освітніх матеріалів.

«Музей столиці Праги» диспонує широкою інфраструктурою (історичні приміщення, кімнати для відпочинку, робочі кімнати та ін.), що поєднує діяльність музейних установ та шкіл. За таких умов музейно-педагогічний процес стає комплексною динамічною системою, яка забезпечує формування не тільки навичок загальноосвітнього навчання чи матеріально-художньої творчості, але й естетичної чуйності, образно-асоціативного мислення, сприяє гармонійному розвитку особистості.

Таким чином, форми роботи в «Музеї столиці Праги» є досить різноманітними та такими, що стосуються багатьох галузей науки, техніки та мистецтва. Тільки за умови різноманітності форм роботи неформальна освіта в музеї стала ефективною, зацікавлює відвідувачів, а висока професійна підготовка аніматорів проектів свідчить про серйозне ставлення до системи освіти в умовах музейного середовища.

Умовно можемо розподілити форми роботи музею на дві групи, згідно з віковими можливостями дітей, що видно з наступної таблиці.

Таблиця 1

Форми освітньо-розвивальної роботи «Музею столиці Праги»

Для дітей віком 5-11 років	Для учнів та студентів віком 12-19 років	Для студентів університетів
Традиційні: короткі лекції, бесіди, розповіді, коментовані екскурсії, тематичні виставки та ін.	Традиційні: лекції, бесіди, коментовані екскурсії, тематичні виставки та ін.	Традиційні: лекції з елементами бесіди, лекції, бесіди, коментовані екскурсії, тематичні виставки, ін.
Нетрадиційні: ляльковий театр, інтерактивні тренажери, урок-подорож, відвідування майстерень, малювання, ліплення, майстрування, рухливі пізнавальні ігри, екскурсії, розучуванні пісень та ін.	Нетрадиційні: анімаційні ігри, ворк-шопи, дитячий табір, робочі зошити й листки, перегляд фільмів у різних форматах, «Чарівниця Музика», подорожі, рухливі ігри на території замку, гурткова робота та ін.	Нетрадиційні: ворк-шопи, «Літературна кав'ярня», стріт-арт-лекції, графіті, археологічні розкопки, мистецькі майстерні, робота аніматором в музеї та ін.

До досить цікавих і продуктивних форм роботи «Музею столиці Праги», крім традиційних лекцій, бесід і коментованих екскурсій, слід віднести перегляд

фільмів у різних форматах, рухливі пізнавальні ігри, ворк-шопи, стріт-арт-лекції, змагання різних видів, гурткову роботу, екскурсії, подорожі, літній табір відпочинку та території музею, археологічні розкопки, мистецькі майстерні та багато іншого. Цьому допомагає широкий спектр засобів навчання, від робочих зошитів, листків і музейних експонатів до вуличних графіті та стріт-арту. Широко використовуються нетрадиційні методи роботи, що сприяють розвитку активності учнів, їхнього пізнавального інтересу, креативного підходу до виконання завдань.

На жаль, межі цієї наукової статті не дозволяють нам повною мірою розкрити більшість існуючих нюансів функціонування інших чеських музеїв та загалом освіти Чехії. Однак розглянуті нами в цій публікації організаційні аспекти реалізації ефективної освітньої підготовки в умовах музейного середовища та відповідного формування різних компетентностей надають можливість вітчизняним науковцям-педагогам запозичити позитивний досвід закордонних колег з метою успішного впровадження його в освітній галузі України. Узагальнення досвіду чеських колег щодо реалізації науково-популярної освітньої діяльності дитячих освітніх установ складе певне підґрунтя для побудови цілісної концепції освітньої діяльності вітчизняних музеїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайда Л. А. Музей у навчальному закладі / Л. А. Гайда. – Київ : Шкільний світ, 2009. – 128 с.
2. Довжук І. В. Основи музеєзнавства. Навчальний посібник / І. В. Довжук. – Луганськ : Видавництво СНУ ім. В. Даля, 2008. – 164 с.
3. Караманов О. В. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи / О. В. Караманов // Освіта та педагогічна наука : зб. наук. праць. – К., 2012. – №3 (152). – С. 5–12.
4. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://mon.gov.ua/konczepczija.pdf>.
5. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті// Педагогічна газета, 2001. – №7. – С. 5–10.
6. Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика: учебное пособие / Б. А. Столяров. – М. : Высшая школа, 2004. – 216 с.
7. Brabcová A. Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea / Alexandra Brabcová. – Praha : JUKO, 2003. – 585 s.
8. Šobáňová Petra. Edukační potenciál muzea / Petra Šobáňová. – Olomouc, 2012.
9. Šobáňová Petra. Muzejní expozice jako edukační médium 2. díl: Výzkum současných českých expozic / Petra Šobáňová. – Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014.
10. Muzeum hlavního města Prahy [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.muzeumprahy.cz/>

Рецензент: д. і. н., проф. Стронський Г.Й.